

Hoofdstuk 11

Verklarende woordenlijst

Aangeboren gedrag:
Gedrag dat niet geleerd hoeft te worden.

Aankijkgedrag:
Imponeren d.m.v. aankijken.

Abnormaal gedrag:
Atypisch gedrag, afwijkend van het normale gedrag.

Actieve onderwerping:
Met lage lichaamshouding likbeweging maken richting ranghogere.

Agonistisch gedrag:
Omvat alle gedragshandelingen die zich bevinden tussen aanval en vlucht, inclusief de daadwerkelijke aanval of vlucht. Dit gedrag komt voor bij paarvorming, tijdens het eten en bij de verdediging van de jongen.

Agressieverschuiving:
Agressief gedrag wordt geuit op een voorwerp, dier of persoon die niet de agressie opwekt.

Alpha-dier (α -dier):
Het dier dat de hoogste in rang is in een sociaal levende dierengemeenschap.

Alpha-type:
Moeilijk trainbaar type hond door de sterke wens van de hond om Alfa-dier te zijn.

Allelomimetischgedrag:
Andere benaming voor aanstekelijkgedrag

Ambivalentgedrag:
Tegenstrijdig gedrag/dubbelwaardig gedrag. Elementen van twee gedragssystemen worden dus gecombineerd.

Antagonistischgedrag:
Werking/strijd van twee tegengestelde driften.

Antropomorfisme:
Het onterecht aan dieren toeschrijven van een menselijke persoonlijkheid.

Apporteedrift:

Drift om buit(voedsel) naar de roedel(leider) te brengen.

Bêta-dier (β -dier)

Het dier dat de 2e in rang is, in een sociaal levende dierengemeenschap.

Bewakingsdrift:

Drift om indringers te waarschuwen uit het territorium te blijven d.m.v. blaffen, grommen en bijten.

Buitdrift:

Drift om buit(voedsel) te willen bijten en te doden.

Cholericus:

Hond met een sterk onevenwichtig zenuwstelsel.

Drift:

Onderbewuste impuls om te reageren op een aansporing (prikkel).

Fenotypisch:

Het zichtbare fysische resultaat van een bepaalde genetische samenstelling.

Flegmaticus:

Trage hond met een evenwichtig zenuwstelsel.

Genotypisch:

De genetische samenstelling van een organisme.

Hardheid:

Mate van herstelvermogen van het gemoed t.o.v. onplezierige ervaringen.

Hetrozygoot:

Fokzuiver, d.w.z. vaderlike en moederlijke genen hebben niet dezelfde kenmerken overgedragen aan de nakomelingen.

Homonygoot:

Fokzuiver, d.w.z. vaderlijke en moederlijke genen hebben dezelfde kenmerken overgedragen aan de nakomelingen.

Instinct:

Afgeronde, aangeboren handeling die bepaald is voor de soort als reactie op een sleutelprikkel. Konrad Lorenz omschreef het in de definitie-erfcoördinatie.

Intentiebeweging:

Niet "afgewerkte" handeling/het blijft bij een intentie.

Jachtdrift:

Drift om buit(voedsel) dat niet in zicht is\te ruiken is etc te willen achtervolgen.

Melancholicus:

Hond met een zwak zenuwstelsel.

Moed:

Afwezigheid van angst t.o.v. voorwerpen of voor situaties.

Omega-dier:

Het dier dat de laagste rang heeft in een sociaal levende dierengemeenschap.

Omgerichtgedrag:

Zinloos gedrag, bijvoorbeeld gericht op een verkeerd voorwerp.

Onderworpen/deemoedig/onderdanig:

Dient om het ridderlijksheidsinstinct bij de "ander" in werking te laten treden.

Oversprongbewegingen:

Nieuw gedrag dat niets te maken heeft met de geactiveerde gedragssystemen.

Prikkeldrempel (hoog/laag):

Sterkte van de prikkel die nodig is om een bij de prikkel horende reactie te bewerkstelligen.

Progressieve desensitatie:

D.m.v. kleine stapjes de hond ongevoelig maken voor een bepaalde prikkel.

Rangordedrift:

Drift om hoger in rang in een roedel te willen zijn.

Ridderlijksheidsinstinct:

De "remming" treedt in werking als reactie op de onderwerping van de "ander".

Roedeldrift:

Drift om aanwezig te willen zijn in een roedel\leefgemeenschap voor emotioneel contact.

Sanguinicus:

Bewegelijke hond met een sterk evenwichtig zenuwstelsel.

Scherpte:

De aanleg om agressief te reageren op o.a. buit- en verdedigingsprikkelingen

Speeldrift of speldrift (volgens Erich Klinghammer):

Speelgedrag kan beschouwd worden als gedrag dat niet serieus is. In speeldrift, nieuwe gedragsvormen worden ontdekt, of gedragsvormen of delen van gedragsvormen komen in gedachte op die in een andere context serieus van opzet zouden zijn, zoals vluchten aanvallen en prooi vangen.

De gedragsvormen schijnen niet serieus te zijn , daar zij niet de biologische weg volgen dat ze

zich verder ontwikkelen gedurende de phylogenetische geschiedenis van de hond.

De gedragvormen kunnen afwisselend gecombineerd worden. Zo is er voor het gedrag geen voorgeschreven leefomgeving of prikkel die er moet zijn en is ook geen strikte volgorde waarin de gedragvormen elkaar moeten opvolgen.

Speurdrift:

Drift om op de grond door mensen of dieren verspreide lucht (spoor) te willen vlogen.

Spiegelgevechten:

Schijngevechten d.m.v. imponeren etc.

Submissief:

Onderdanig

Temperament:

Houding t.o.v. het leven.

Trainbaarheid:

Drift om aan de wens te willen voldoen van de roedelleider. Het al of niet wezen van een alfa-type hond.

Vechtdrift:

Drift om fysieke gevechten moedig aan te willen gaan met rivalen.

Verdedigingsdrift:

Drift om de roedel te willen verdedigen.

Zachtheid:

Mate van gevoeligheid voor onplezierige ervaringen.

Hoofdstuk 12

Literatuur

Susan Barwig en Stewart Hilliard

SCHUTZHUND

Theory and training methods

1991/ISBN 0-87605-731-8

Wolfgang Bechtold

AFRICHTING TOT VERDEDIGINGSHOND
Met de hond naar het oefenterrein

Eerste druk, 1984/ISBN 90-03-977658

Göran Bergman

WAAROM DOET MIJN HOND DAT ?

1972/ISBN 90-290-0423-1

Dr. J.A. Bierens de Haan

WAT GAAT ER OM IN UW HOND?
Een kynologisch en dier psychologisch monografie

Tweede druk, 1949/A.J.G. Strengolt's Uitgeversmaatschappij N.V. Amsterdam

Loes van den Bogaard

BEHENDIGHEID
Trainen en spelen met honden

1987/ISBN 90-5112-015 X

Dr. Ferdinand Brunner

DER UNVERSTANDENE HUND

1994/ISBN 3-89440-048-X

Evert Jan ter Burg

HONDEN NATUURLIJK

1982/ISBN 90-210-1065-8

Prof. Dr. F. J. J. Buytendijk

DE PSYCHOLOGIE VAN DEN HOND

Amsterdam/N.V. Uitgevers-Maatschappij "Kosmos"

Drs. R. Cassenaar

DE SOCIALISATIEPERIODE VAN DE HOND EN
DAARUIT VOORTKOMENDE GEDRAGSAFWIJKINGEN

Referaat

Werkgroep Veterinaire Kynologie-Utrecht/22 augustus 1987

Stanley Coren

DE INTELLIGENTIE VAN HONDEN

1994/ISBN 90-5018-265-8

Eric Fitch Daglish

THE DOG BREEDER'S MANUAL

1951/J.M. Dent & Sons Ltd - London

Warren en Fay Eckstein

HONDEMANIEREN EN KATTEKWAAD

Leer uw huisdier goede manieren met deze opvoedingsmethode

1987/ISBN 90-252-9001-9

Andrea Engel

AGILITY

Zusammen spiel von mensch und hund

1990/ISBN 3-258-04282-9

Dick M. Engel

DE HOND: OPVOEDING EN AFRICHTING

Eerste druk, 1977/ISBN 90-274-09005

Dorit Feddersen-Petersen

HUNDEPSYCHOLOGIE
Wesen und Sozialverhalten

Derde druk, 1989/ISBN 3-440-05589-2

Dorit Feddersen-Petersen

HUNDE UND IHRE MENSCHEN

1992/ISBN 3-440-05855-7

Gundrun Feltmann – v. Schroeder

HUND AND MENSCH IM ZWIEGESPRÄCH

1993/ISBN 3-440-06626-6

Martin Gaus

NOG BETER OMGAAN MET JE HOND

1999/ISBN 90-5210-265-1/NUGI 410

K. Van der Geest

DE HOND

1959 A.W. Bruna & Zoon - Utrecht

H.J.H. Gerards

BASIS CURSUS INSTRUCTEUR PAKWERKER

H.J.H. Gerards

DE GEBRUIKSHOND EN DE AFRICHTING

H.J.H. Gerards/aangevuld-bewerkt-herschreven door F.J. Jansen

INSTRUCTEUR/PAKWERKER GEBRUIKSHONDEN

Uitgave door de Nederlandse Bond van Gebruikshondensportverenigingen - 1995

H.J.H. Gerards

DE WERKHOND EN HET SPEUREN

Februari 1997

Nicky Gootjes

GEDRAGSLEER BIJ HONDEN

Trainershandleiding Gehoorzame Huishond - Dierenbescherming

1999/ISBN 90-70272-58X

Ruud Haak

DE NEUS VAN DE HOND

Speuren en zoeken

2006/ISBN 90-77462-24-4

Ruud Haak

HET SPEUREN VAN HONDEN

In theorie en praktijk

1987/ISBN 90-6348-489-0

Ruud Haak

HONDEN EN HUN GEDRAG

1988/ISBN 90-6248-588-X

Andres Hallgren

PROBLEEMHONDEN EN HONDEPROBLEMEN...
Hoe en waarom?

Vierde druk, ISBN 90-6084-321-5

Don Harper

TRAIN YOUR DOG

1991/ISBN 1-85076-301-1

Dick Hartman

HONDEN LEREN...SORTEREN EN SPEUREN

1991/ISBN 90-6248-687-8 NUGI 410

Hegensdorf (Ludwig von Méry von Kapos Mère)

DE GEBRUIKSHOND IN DE PRAKTIJK
(Bewerkt door Jan van Rheenen)

1912 Duitsland – “Der Gebrauchshund” / Tweede druk - Nederland 1967 A.G. Strengolt N.V.
Amsterdam

Rob van Hesteren

PSYCHOLOGIE VAN DE HOND

1990/ISBN 90-6248-674-6

Ruth Hobday

AGILITY IS FUN
A step by step for beginners and experienced competitors

1989/ISBN 0-903034-10-7

K. Kellner

HANDBOEK VOOR DE HONDENLIEFHEBBER

1975/ISBN 90-03-96810-1

Ulrich Klever

DEIN HUND DAS UNVERSTANDENE WESEN

1972/ISBN 3-7630-1301-6

Dr. Tillmann Klinkenberg

HUNDEERZIEHUNG OHNE ZWANG

1979/ISBN 3-7888-0273-1

Koninklijke Nederlandse Politiehond Vereniging (KNPV)

BRAVE HOND

Handleiding voor de politiehonddressuur in Nederland

1983, Uitgave KNPV

C.A. Kruis

DE AFRICHTING VAN DEN RASHOND

1939/Weten En Kunnen, nieuwe reeks No 203, Kosmos Amsterdam

C.A. Kruis

AFRICHTING VAN DE HOND

Veertiende druk, 1978/ISBN 90-215-0515-0

Peter Lewis

THE AGILITY DOG INTERNATIONAL

1988/ISBN 0-906422-08-6

Konrad Lorenz

MENS EN HOND

Over het begrijpen en opvoeden van honden

Zevende druk, 1984/ISBN 90-216-0766-2

Jo Lubbers

GEDRAG EN GEHOORZAAMHEID VAN HONDEN

Vierde druk, ISBN 90-6248-325-9 UGI 625

Elizabeth Marshall Thomas

HET VERBORGEN LEVEN VAN HONDEN

1993/ISBN 90-5333-243-X

C.W. Meisterfeld, Ph.D. and Ernest Pecci, M.D.

DOG & HUMAN BEHAVIOR
Amazing parallels & similarities

2000/ISBN 0-9601292-9-4

Ron Mistafa

K9 EXPLOSIVE DETECTION
A manual for trainers

1998/ISBN 1-55059-161-4

Dr. Myrna M. Milani

DE ONZICHTBARE RIEM

1985/ISBN 90-6564-089-4

Desmond Morris

WAAROM BLAFFEN HONDEN

Over het gedrag van uw hond

Tweede druk, 1990/ISBN 90-269-4332-6 NUGI 410

Konrad Most

DIE ABRICHTUNG DES HUNDES

Individuell und ohne strafen

(Herzien door Fritz Rasch)

Vijftiende druk, 1987/ISBN 3-924008-26-4

Dr. Roger Mugford

HUNDE AUF DER COUCH

Verhaltenstherapie bei hunden

1991/ISBN 3-924008-75-2

Manfred Müller

DER ECHE, FÜHRIGE SCHUTZHUND

Zucht - Aufbau - Beurteilung

1985/ISBN 3-88627-053-X

Manfred Müller

VOM WELPEN ZUM IDEALEN SCHUTZHUND

Kauf - Aufbau - Haltung

1988, ISBN 3-88627-0064-5

Valerie O'Farrell

MANUAL OF CANINE BEHAVIOUR

British Small Animal Veterinary Association

Oberländer (W. Rehfuß)

DIE DRESSUR UND FÜHRUNG DES GEBRAUCHSHUNDES

1983/ISBN 3-7888-0396-7

Urs Ochsenbein

DER NEUE WEG DER HUNDEAUSBILDUNG
Vom gehorsamen Begeleiter bis zum Dienst- und Rettungshund

Vierde herziene oplage, 1979/ISBN 3-275-00697-5

Walter en Christl Poduschka

VAN PUP TOT HOND
Zo ontwikkelt uw hond zich goed

1977/ISBN 90-204-1695-2

Helmut Raiser

DER SCHUTZHUND
Die Ausbildung von Gebrauchshunden für den Schutzdienst

Tweede druk, 1981/ISBN 3-490-40312-6

Jan van Rheenen

MEER KENNIS VAN UW HOND

Zevende bijgewerkte druk, 1976/ISBN 90-274-00660

Jan van Rheenen

PRISMA-HONDENBOEK

Elfde bijgewerkte druk, 1977/ISBN 90-274-00229

Royal Canin/Aniwa Publishing

ENCYCLOPEDIE VAN DE HOND

Deel 1, ISBN 2-7476-0006-8

Deel 2, ISBN 2-7476-0035-3

Deel 3, ISBN 2-7476-0042-4

Deel 4, ISBN 2-7476-0049-1

Marcel Schlag

SCHUTZHUNDPRÜFUNG

In den prüfungsstufen I, II und III

1987/ISBN 3-490-05019-3

Daniel Schwizgebel

HUNDE AKTIVEREN STATT HEMMEN

Der bessere Weg zur Verhatenskontrolle

1999/ISBN 3-9521699-0-0

Dick Staal

VAN PUP TOT WERK-, SPORT- OF POLITIEHOND

Lessen van een politiehondentrainer

Drukkerij van Esch te Zwolle / juni 2009

Ernst Stuchly

DIE ERFOLGREICHE FÄHRTENARBEIT

Ausbildung in der Fährtenarbeit für den Schutz- und Fährtenhund sowie für den Diensthund

1989 Eigendruck/Eigenverlag Ernst Stuchly, Riedstr. 2, A-6914 Hohenweiler

Swarovsky/Ott/Wunderlich

DE OPVOEDING, OPLEIDING EN AFRICHTING VAN DE HOND

Vertaald door Stephe Bruin

1988/ISBN 90-03-90153-8

P.M.C. Toepoel

OPVOEDING VAN DE HOND

Negende druk, herzien door M.E. Tittel-Schilperoort, 1972/IHSB 90-215-0289-5

J.R. Toman

DE POLITIEHOND IN DIENST VAN DE MENS

1983/D-1983-2183-7

J.R. Toman

OPVOEDING EN AFRICHTING VAN DE HOND

Twaalfde druk, ISBN 90-215-1193-2

Eberhard Trumler

HONDEN MOET JE SERIEUS NEMEN
Eigenschappen en opvoeding van de hond

1989/ISBN 90-6248-567-6

Eberhard Trumler

HONDEN ZIJN OM VAN TE HOUDEN
Wezen en gedrag van onze hond

1989/ISBN 90-6248-556-8

M.A.J. Verwer

DE HOND

1978/ISBN 90-274-7253-X

Voachim Volhard/Gail Tamases Fischer

TEACHING DOG OBEDIENCE CLASSES
The manual for instructors

Vierde druk, 1989/ISBN 0-87605-765-2

White/Evans

ZO KRIJG JE EEN GOED OPGEVOEDE HOND

1982/ISBN 90-210-1138-7

Arie Witte

HONDEN LEREN...BEHENDIGHEID
Instructie handboek

Eerste druk, 1991/ISBN 90-6248-686-X

De Duitse Herdershond

Officieel maandorgaan van de V.D.H.

De Gebruikshond

Uitgave van de Nederlandse Bond van Gebruikshondensportverenigingen (NBG)

Dier en Gedrag

Het vakblad voor professionals in de gedragstherapie
Tinley Producties, Burgerbrug

LOI

Cursus Dierengedrag
Vaknummer 912/serie A
1986

LOS VAST

Contactblad van O. & O.
(Nederlandse Vereniging voor Instructeurs in Hondenopvoeding en -Opleiding)

Onze hond

Maandelijkse uitgave voor de hondenliefhebber
BCM Zuidgroep BV/Best

SV-zeitung

Uitgave des Vereins für Deutsche Schäferhunde
(SV) e.V., Duitsland

Handleiding voor een V.D.H. pakwerkerscursus

Uitgave van de Vereniging van fokkers en liefhebbers van Duitse Herdershonden (V.D.H.)
Januari 1992/november 1994, HB/CBA der VDH

Handleiding V.D.H. instructeurs

Uitgave van de Vereniging van fokkers en liefhebbers van Duitse Herdershonden (V.D.H.)
1997

Hoofdstuk 13

Videotheek

APPÉL INSTRUCTIE IN DE PRAKTIJK - SCHUTZHUND

Door W. Lüneberg, opgenomen in 1994

APPÉL INSTRUCTIE – DIE UNTERORDNUNG

Von und mit Manfred Motz

DE LAWRENCE WOLVEN

Documentaire over het tot stand brengen van een wolvenroedel t.b.v. gedragsonderzoek

Opgenomen van de EO

DIERENGEDRAG

Horende bij de cursus Dierengedrag van de LOI

Martin Gaus - Leidse Onderwijsinstellingen B.V.

DOGS BODIES

Documentaire over de geschiedenis van de hondenfokkerij

T.V.-opnames

DOGTRAINING/THE BELGIUM WAY

Roger Snollaerts

EEN PAKWERKER MOET KUNNEN VERLIEZEN

Manwerkinstructie

Gemaakt op initiatief van VDH-leden

GEHOORZAAMHEIDSCURSUS

Loes van de Bogaart

T.V.-opnames

GEHOORZAAMHEIDSCURSUS

Martin Gaus

T.V.-opnames

GEHOORZAME HUISHOND

By Paul Moran (USA)

Deel 4 van een video-serie

HOE UW HOND AFRICHTEN

Met behulp van veeartsen, professoren en Europese africhtingskampioenen

Infor Video Edition

HOND IN HUIS

Opvoeding van de huishond

Loes van den Boogaard en Marina van Eijkelenburg

HOUDEN VAN HUISDIEREN

Alles over de verzorging van uw hond en kat

Effem dierenvoeding

HYENA'S EN WILDE HONDEN

Wild, Wild World of Animals - Time Life

Vidiwood

IT'S A DOG'S LIFE

Trainen van en de jachtproeven met jachthonden in Engeland

Opgenomen van de BBC

KONTAKT

Helmut Raiser en Bart Bellon.

Het juiste gebruik van elektronische dressuurbanden.

1998 - Jürgen Rixen Videoservice, Krefeld

LEERBURG VIDEO PRODUCTION - ED FRAWLEY

- Bite training puppies (video nr 108)
- The first steps of bite training (video nr 101B)
- Protection training the beginning (video nr 101)
- Bark & hold for police service dogs (video nr 123)
- Konig seminar (video nr 103)
- Muzzle fighting for police service dogs (video nr 121)
- Training the new helper (video nr 115)
- Training the trail helper (video nr 116)
- Whelping Puppy's (video nr 118)

LEZING OVER SPEUREN

LEZING DOOR PROFESSOR NETTO

Over de ethologie van de hond en zijn toepassing in de africhting +
Discussie over africhtingssport in de huidige maatschappij

LEZING DOOR PROFESSOR SCHILDER

LEZING OVER APPÈL DOOR W.LÜNEBERG + TOEPASSING IN DE PRAKTIJK

Opgenomen in Winsen

LEZING OVER MANWERK DOOR G.DIEGEL + TOEPASSING IN DE PRAKTIJK

Opgenomen in Winsen

NIET ALLEEN THUIS KUNNEN ZIJN / DIAGNOSE: VERLATINGSANGST

Tinley Kynologisch Adviesbureau, 2000

ONE MAN AND HIS DOG/SHEEPDOG TRAILS

Opgames van de BBC

PRESSING IM SCHUTZDIENST

Dr. Helmut Raiser - november 1995

SO ARBEITEN WIR.....BASISARBEIT IM SCHUTZDIENST

Von Jochim Henning und René Zibler

INSTRUCTIE-VIDEO'S, METHODEN VOLGENS DENIS STEURS

Van puppy tot I.W.R. 1 -Speuren
 -Gehoorzaamheid
 -Pakwerk

Uitgave Gerhard Coddens Company, Bassevelde-België

THE WOLF IN YOU ROOM

Documentaire over de overeenkomsten van de gedragingen van de wolf en de hond

Opgenomen van de BBC

TRAINING DOGS/THE WOODHOUSE WAY

Gehoorzaamheidstrainingen

Opgenomen van Super Sky

VON AGRESSION BIS ZWANG

Ein ausbildungsseminar von Dr. Helmut Raiser

Manwerkinstructie

VRIENDSCHAP VOOR EEN HEEL LEVEN LANG

Een goede band met uw hond, van pup tot senior

Bonzo Voedingscentrum

WILD DOGS/DE WOLF, DE VOS

Amerikaanse natuurfilm

T.V.-opnames

WILDWEGE - DER HUND, DAS ERBE DER WÖLFE

Over het gebruik van de hond door de mens

T.V. opnames, n.a.v. een boek geschreven door Erik Zimen